

פרשת עקב

בְּכָל לַבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם - מדוע לא נכתב 'בכל מאדכם' ? (יא, יג)

בפרשה הקודמת כתוב בנוסף ל'בְּכָל לַבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ' (דברים ו'). גם 'וּבְכָל מַאֲדְךָ' ואילו כאן אמר הכתוב: 'בְּכָל לַבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם' ולא הזכיר עוד הכתוב 'ובכל מאדכם' והדבר אומר דרשנו! נאמרו על כך במפרשים טעמים רבים ונביא כאן מקצתם.

ראשית כל, יש להעתיק בזה את לשון המדרש 'תנחומא' בפרשת 'נח' ואלו דבריו: 'לא קבלו ישראל את התורה, עד שכפה עליהם הקב"ה הר כגיגית. ולא על התורה שבכתב כפה עליהם את ההר, שכבר ענו כולם ואמרו: 'נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע' ('שמות כד) שאין בה יגיעה וצער והיא מעט, אלא אמר להן, על התורה שבעל פה שיש בה דקדוקי מצוות, קלות וחמורות והיא 'עֲזָה כְמוֹת' ו'קִשָּׁה כְּשֹׂאֹל' קנאתה ואין לומד אותה, אלא מי שאוהב הקב"ה, בכל לבו, נפשו ומאדו, שנאמר: 'וְאֶהְיֶה אֵת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לַבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדְךָ'. ובפרשה שניה כתוב: 'בְּכָל לַבְבְּכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם' ולא כתב 'ובכל מאדכם', ללמדך; שכל מי שאוהב עושר ותענוג, אינו יכול ללמוד תורה שבעל פה, שיש בה צער גדול ונידוד שינה. ויש מבלה ומנבל עצמו עליה. לפיכך, מתן שכרה לעולם הבא, שנאמר: 'הָעַם הַהֲלֹכִים בְּחִשְׁךָ כְּאוֹר גָּדוֹל' ('ישעיה ט). הוא האור שנברא ביום ראשון וגנזו לעמלי תורה שבעל פה, ביום ובלילה.'

ה'אור החיים' הקדוש כותב לבאר בזה: לפי שאחז"ל: ש'וּבְכָל מַאֲדְךָ' הכונה: בכל ממונך. ואף שכבר אמר 'וּבְכָל נַפְשְׁךָ' ואם את נפשו הוא מוסר, ממונו לא כל שכן! אלא שאחז"ל במסכת 'ברכות' (נד.): 'יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו. לכך נאמר: 'וּבְכָל מַאֲדְךָ'.

ומעתה הדבר מבואר: שהפרשה הקודמת כיון שנאמרה בלשון יחיד, יכול להיות שימצא יחיד, שיהיה ממונו חביב עליו מנפשו וכלפיו אמרה התורה: 'וּבְכָל מַאֲדְךָ' אף אחר שכבר אמרה: 'וּבְכָל נַפְשְׁךָ'. אבל הפרשה שלפנינו, מדברת לרבים ומן הנמנע הוא שיהיה להם ממונם חביב מנפשם, כי 'כל אִשָּׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ' ('איוב ב). ולכן אומר: 'וּבְכָל נַפְשְׁכֶם' ולבד נדע ק"ו ל'בכל מאדכם' היינו: הממון.

בספר 'קריאת אורה' למסכת 'ברכות' כתב ביאור אחר והוא: לפי שפרשת 'שְׁמַע' נאמרה על אהבת הקב"ה וזה מחויב הוא, בכל מדה שימדוד לאדם, אבל בפרשת 'וְהָיָה אִם שָׁמַע' מיירי בתפילה ושאלת צרכיו, על כן לא נאמר 'ובכל מאדכם', כי זהו בכלל שאלת צרכיו, להושיעו ממדה רעה, למדה טובה.

טעם נוסף מצינו בספר 'טעמי המנהגים': לפי שהפרשה השניה מדברת בעול מצוות, לכן אין שייך לומר 'ובכל מאדכם', שהרי ההלכה היא: שאין אדם מחויב להוציא כל ממונו לקיום המצוה, אלא עד חומש ושליש. אבל פרשה הראשונה, הרי היא מדברת באמונת ה' וקבלת עול מלכותו. נמצא; שאי קיומה הוא עבירת 'לא תעשה', שבה חייב האדם להוציא כל ממונו, בכדי שלא לעבור בלא תעשה, לכך מתאים להיאמר בו: 'בְּכָל מַאֲדְךָ' היינו: בכל ממונך.

תירוץ אחר מתוך הרב יוסף ענגיל (בגליוני הש"ס על שבת דף מב ובשו"ת בן פורת חלק ב סימן י), שאצל ציבור, הקרבת ממון והפסדו הם בגדר סכנת נפשות ממש (כי ציבור המוסר את ממונו נתון לסכנה), וממילא כבר כלול הדבר ב'בכל נפשכם'.

*

מקור: אוסף אחרונים

פרשת עקב